

Zien met de ogen van het geloof

Overweging bij de Veertigdagentijd 2016
door Ghislaine van Opstal
n.a.v. Lucas 9: 28b-36

Inleiding

Met enige huiver begin ik aan deze overweging. Want het lijkt onontkoombaar: vandaag zal het ook over 'mystiek' moeten gaan. De evangelielezing – over de verheerlijking op de berg Thabor – roept daartoe op. Maar mystiek: wat is dat, het roept misschien de associatie op met vaag, soft gedoe, met wierook en kaarsjes branden... Wel, dat is een grote misvatting: mystiek gaat over de realiteit, over de èchte werkelijkheid, die vaak zo verborgen is achter wat zich ogen-schijnlijk aan ons laat zien. Maar mystiek gaat ook over ons onvermogen om die werkelijkheid wèrkelijk te zién... De theoloog Karl Rahner was een Duitse jezuïet, die een belangrijke rol heeft gespeeld op het 2e Vaticaans concilie. Van hem is de uitspraak: "De christen van de toekomst zal een mysticus zijn, of zal niet zijn". Tja, daar kan ik niets anders uit opmaken dan dat ook wij ons zouden moeten bekwamen in de mystiek = het leren zien van de èchte werkelijkheid. Maar hoe kan, hoe móét dat dan? Dat zal ons 'op eigen kracht' niet lukken. Daar hebben we de genadegaven van God bij nodig. Niet voor niets horen we vaker in de Bijbel de zin: "Heer, maak dat ik zien kan"... Laten we daarom beginnen met om Gods ontferming te vragen, om Zijn hulp en genade in ons pogen de èchte werkelijkheid te zien, om mensen te kunnen worden die zién...

Overweging

Is het u wel eens opgevallen, dat Johannes zijn 1e brief begint met het noemen van onze zintuigen: "(.....) we hebben het *gehoord* en met eigen ogen *gezien*, we hebben het *aanschouwd* en met onze handen *aangeraakt* " ... Hij wil daarmee aangeven dat hij het heeft over een concrete werkelijkheid, die wij met onze zintuigen kunnen ervaren. Daarbij is het veelzeggend dat hij het woord *zien* nog eens herhaalt met dat veel diepere woord voor zien: 'aanschouwen'. Dat woord 'aanschouwen', schouwen, hoort in de mystieke traditie: het gaat dan om ons 'innerlijke oog', dat zoveel dieper kan zien dan ons oog hier aan de buitenkant van ons gezicht = het zijn de ogen van het geloof, de ogen van ons hart, onze 'innerlijke ogen'. In de Efezebrief wordt letterlijk gezegd: "Moge Hij uw innerlijk oog, het oog van uw hart, verlichten om te zien". En in het begin van de Hebreeënbrief staat: "En wat is het geloof? Het geloof *overtuigt ons van de werkelijkheid van onzichtbare dingen*". En ja, dan klopt het: mèt dat innerlijk oog kunnen we dingen zien en ervaren die we zonder dat zintuig niet kunnen zien en ervaren, dat innerlijk oog van ons geloof overtuigt ons van de werkelijkheid van onzichtbare dingen...! Onze zintuigen

zijn gevoelige organen, waarmee we horen, zien en voelen. Het zijn onze contactorganen. Maar ons hart (= de liefde) is ons meest intieme, meest indringende contactorgaan. *“Niemand heeft ooit God gezien. God is onzichtbaar, en Hij moet niet met het oog, maar met het hart gezocht worden”*, zegt kerkvader Augustinus. En dán is het niet gek als dat hart een wezenlijke rol gaat spelen in ons ‘geloven’. Paulus noemt het meermalen in zijn brief aan de Romeinen: *“als wij geloven met ons hart”*, zegt hij dan... Dán gebeurt er echt iets in ons, dán is er sprake van werkelijk ‘inzicht’, dán worden blinden ziend en doven horend...

En dan nu het evangelie van vandaag: dit is bij uitstek een evangelie dat met dat ‘innerlijke zien’ te maken heeft. In veel verhalen in de Bijbel gaat het om dat ‘zien’, het is een belangrijk woord. Hier vandaag wordt expliciet gemaakt wat dat ‘zien’ betekent! Jezus laat hier iets van zijn *werkelijke*, goddelijke aard zien door van gedaante te veranderen en het ‘hemelse licht’ door zijn gestalte te laten schijnen. Hier gebeurt precies waar ik het in de inleiding over had: de èchte werkelijkheid wordt zichtbaar. Met Jezus verschijnen ook Mozes en Elia die met de stralende Jezus praten. De apostelen kunnen Jezus’ gedaanteverandering amper aanzien en vallen verschrikt op de grond, maar plotseling zijn de twee oudtestamentische profeten verdwenen en is alles weer als voorheen.

Hier is met recht sprake van een ‘mystieke ervaring’ van de apostelen. Even hebben zij de èchte werkelijkheid aanschouwd. En wat doet dat met de leerlingen? Ze schrikken, maar vinden die ervaring ook zo heerlijk, dat Petrus zegt: *“Laten we hier 3 tenten bouwen”* = laten we hier blijven... Ja, dat zouden we wel willen. Altijd in die hemelse stemming zijn en blijven... Maar we moeten ook weer afdalen naar beneden, naar het gewone dagelijkse leven. En wij allemaal weten, denk ik, wel hoe het gewone dagelijkse leven kan zijn. Zwaarte en donkerte van allerlei aard kan ons van tijd tot tijd terneerdrukken, alle licht verdwijnt, dan wordt het koud in ons hart, en dooft alle vurigheid, dan kunnen we moeite hebben om te geloven, dan zijn we al helemaal niet meer in staat tot dat ‘innerlijke zien’... Maar misschien staat dáárom dit evangelie ook wel aan het begin van de Veertigdagentijd, een zware tijd, waarin alles wat Jezus representeerde tot mislukking gedoemd lijkt te zijn: om ons – ook en juist dán – eraan te herinneren dat God ons hart verwarmt en onze ziel een oogverblindend, lichtend gevoel kan geven van Zijn Aanwezigheid, een hemelse stemming... Dáárom is de Veertigdagentijd ook een tijd van bekering = in-kering = ons ten diepste keren tot God, naar de Allerhoogste. Dat is immers toch ook ten diepste ons verlängen, waar de psalm van zingt: *‘Naar U gaat mijn verlangen, Heer’*...? Dat verlangen maakt, dat wij nu hier in de kerk zitten, anders zaten we hier niet! Maar nemen we het wel serieus genoeg, vóeden we dat

verlangen wel voldoende, opdat het steeds sterker in ons kan gaan leven? Want dán gaan we er ook wèrkelijk naar léven, dan wordt waar wat Paulus zegt: “Niet ik leef, maar Christus leeft in mij”. In dié beweging van in-kering, van ons helemaal tot de Allerhoogste keren, kunnen onze innerlijke ogen open-gaan.

De Veertigdagentijd wil een tijd van inkeer, van bemoediging en inspiratie zijn, om vast te houden aan wat ons hier wordt geopenbaard. Elke mens heeft tijdens zijn leven zijn eigen Golgotha, maar ook zijn eigen Tabor. Sla geestelijke kracht op in de lichtende uren van de Tabor om de uren van beproeving te kunnen doorstaan. Dat is ook wat Jezus ons voorhoudt en zelf heeft voor-geleefd, en wat wij nu weer gaan meebeleven in deze Veertigdagentijd: zijn gang naar Jeruzalem, die hem zou brengen bij Golgotha, maar daaraan voorbij ook naar de Verrijzenis.

De gedaanteverandering wordt gezien als een aankondiging van Jezus' verrijzenis. En daarmee raken we aan nog een belangrijk aspect van dit evangelie: het laat ons ervaren hoe ook in de Veertigdagentijd de verwachting levend is: zoals wij in de Advent voor Kerstmis verwachtingsvol uitzien naar de geboorte van het kind Jezus, zo biedt de verheerlijking op de berg Tabor ons aan het begin van de Veertigdagentijd het perspectief op de verrijzenis van Jezus. Een perspectief dat ook òns vol verwachting kan doen leven: uitzierend naar het eeuwige leven = het leven in vereniging met God. Uitdrukkelijk niét alleen bedoeld als leven na de dood, maar ook, júist nú, al mogelijk in zijn vòlle kracht. Als wij ons verlangen serieus gaan nemen, als wij gaan leven met de ogen van ons hart, de ogen van ons geloof, als wij ziénde mensen leren worden, als wij leren 'schouwen'... als wij christenen van de toekomst leren worden.

Laten wij altijd deze ervaring van de verheerlijking op de berg Tabor voor ogen, maar vooral ook in ons hart houden. Wij hier in onze kerk worden daarbij geholpen door de afbeelding van die ervaring, die hier altijd zichtbaar is! Als we daarnaar kijken, zeker als we het moeilijk hebben, laten we dat dan proberen te doen met de ogen van ons hart, opdat we zouden 'zien' = gelovig kunnen ervaren wat de leerlingen daar op de berg hebben ervaren. Dán kunnen en zullen we bezielde mensen worden, mensen die delen in de verrijzenisvrede en -vréugde van Christus. Dán zal er ook van ons uit een klein sprankje van dat Licht kunnen gaan stralen dat hier op de berg Thabor heeft gestraald, een afglans van onze Heer, die wij immers proberen na te volgen? Dán leven wij in die èchte werkelijkheid die ons innerlijk oog ons zo graag wil laten zien... Laten we het verlangen daarnaar voeden en sterker maken in deze Veertigdagentijd. Moge het zo zijn. Amen.

Slotgedachte

De berg Thabor voor alle tijden:

“De vroege monniken hebben bereikt, dat ze helemaal toegankelijk zijn geworden voor Gods liefde en Gods licht. Ze hebben in hun lichaam en ziel Christus laten oplichten in een donkere, verscheurde wereld. Als wij ons, zoals de vroege monniken, laten doordringen van Gods liefde, wordt ook onze geseclariseerde wereld door ons verlicht met het licht van God. Door ons leven mogen wij ervan getuigen, dat de mens pas helemaal mens wordt, als hij God in zich binnenlaat. Als ons hart een hemel is geworden waar God woont, zullen ook wij met ons bestaan de hemel openen boven de mensen, voor wie de hemel gesloten en bedekt lijkt.”

Uit: *Bidden met de woestijnvaders*, door Anselm Grün.

Ik sprak
maar had geen inzicht,
over dingen te wonderbaarlijk voor mij
maar ik wist het niet

Ik had van u gehoord met mijn oren
maar nu hebben mijn ogen u gezien.
Daarom keer ik me om
en keer ik me af van stof en as.

C.O. Jellema (naar Job 42:3-6)